

(بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی (واتس آپ، تانگو) بر رشد اجتماعی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه نظری منطقه ۳ آموزش و پرورش شهر تهران در سال تحصیلی ۹۴-۹۳)

نجف طهماسبی پور

استادیار دانشگاه تربیت معلم شهید رجایی تهران

ntahmasbipour45@gmail.com

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی (واتس آپ، تانگو) بر رشد اجتماعی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه نظری منطقه سه شهر تهران در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ انجام شده است. روش پژوهش از حیث ماهیت توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای است و از جهت هدف از نوع کاربردی است. به منظور انجام پژوهش از بین ۸۲۲۲ نفر از دانش آموزان پایه اول تا چهارم دوره دوم متوسطه، با استفاده از جدول مورگان تعداد ۳۶۸ نفر به عنوان حجم نمونه به صورت تصادفی طبقه‌ای انتخاب و پرسشنامه‌ها بین آزمودنی‌ها توزیع گردید. سپس با استفاده از پرسشنامه استاندارد وایتزمن (۱۹۹۰)، نظریات آزمودنی‌ها تجمیع گردید. روایی پرسشنامه توسط تعدادی از صاحب نظران حوزه مدیریت سنجیده و پایایی آن توسط آلفای کرونباخ ۰/۸۶ محاسبه شد. سپس با استفاده از آماره توصیفی (توزیع فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد و نمودار هیستوگرام) و آماره استنباطی (آزمون تی و آزمون همبستگی پیرسون) نتایج مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از بررسی فرضیه‌های تحقیق نشان داد که بین تأثیر شبکه‌های اجتماعی و ایجاد حس همکاری، خوش خلقی و سازگاری، احترام به دیگران و حس مسئولیت پذیری رابطه معناداری وجود دارد. و بین تأثیر شبکه‌های اجتماعی و حس امیدواری و ایجاد صبر و بردباری رابطه معناداری وجود ندارد.

واژگان کلیدی: شبکه اجتماعی - رشد اجتماعی - دانش آموزان.

مقدمه:

اینترنت به عنوان یکی از مهم ترین ابداعات بشر در قرن اخیر، با قابلیت ها و کارکردهای متعدد و گسترده اش، بخش های مختلف زندگی انسان را تحت تأثیر خود قرار داده است. در حالی که هنوز هیچ کس تصور نمی کرد که روزی جنبه اجتماعی اینترنت به صورت کاربرد اصلی آن در آید، شبکه های اجتماعی اینترنتی پای به عرصه وجود گذاشتند. این موضوع در بین کاربران اینترنتی چنان مورد استقبال قرار گرفت که به جرأت می توان گفت یکی از تأثیرگذارترین سرویس های ارائه شده در اینترنت که در سال های اخیر تحول شگرفی در نظام اجتماعی کشورهای مختلف جهان به وجود آورده، شبکه های اجتماعی اینترنتی بوده است.

امروزه با گسترش کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در زندگی روزمره شاهد شکل گیری نسل جدیدی از ابزارهای اینترنتی هستیم که امکانات بیشتری را برای روابط متقابل، مذاکره، گفت و گو و به طور کلی ارتباط دو سویه فراهم آورده است (بشیر و افراسیابی، ۱۳۹۱). بی شک رشد روز افزون اینترنت فواید و اهمیت غیر قابل انکاری دارد. چندان که در دوران حاضر، نقش محوری اینترنت چنان اساسی است که بدون آن امکان برنامه ریزی، توسعه و بهره وری در زمینه های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و علمی در جهان آینده امکان پذیر نخواهد بود. اینترنت به عنوان رسانه ای قوی و تکنولوژی چند رسانه ای، اکثر نیازهای بنیادین بشر را تأمین می کند و همین مسأله موجب کشش افراد برای تأمین نیازهایشان به دنیای مجازی است. تا حدی که این وابستگی تبدیل به اعتیاد آنها به این محیط می شود (فرشاد، ۱۳۸۸). البته سخن گفتن از آسیب های اینترنت به معنای نفی این پدیده و نگاه منفی به آن نیست. بلکه واقعیت این است که اینترنت دارای کارکردهای مثبت و منفی می باشد. اینترنت از فن آوری هایی نیست که بی چون و چرا تحمیل شده باشد بلکه رسانه ای است که به انتخاب خود همان طور که هست، می توان از آن استفاده کرد و یا به طور کلی از آن چشم پوشید. اینترنت به مثابه یک تیغ دو لبه است که با آموزش صحیح و فرهنگ سازی می توان، استفاده های فراوانی از آن نمود. در غیر این صورت با استفاده نامناسب، آموزش غیر اصولی و عدم وجود فرهنگ کاربری، هویت اجتماعی و فردی انسان به وسیله آن از بین می رود (فتوره چی، ۱۳۸۵). بر اساس تعریف هلن صدیق بنای "شبکه های اجتماعی واژه ای است که برای نامیدن گروهی از افراد که در میان خود دارای ارتباطات وسیع و مستمر هستند و یک حلقه منسجم ارتباطاتی را تشکیل می دهند به کار می رود" (صدیق بنای، ۱۳۸۷). وی معتقد است این واژه امروز بیشتر برای نامیدن سایت های اینترنتی به کار می رود که افراد با عضویت در آنها امکان دستیابی به اطلاعات سایر اعضا، آشنایی با علائق آنها، به اشتراک گذاری تولیدات متنی، صوتی و تصویری و نیز تشکیل گروه هایی بر اساس علائق مشترک با برخی از دیگر اعضای سایت را پیدا می کنند (صدیق بنای، ۱۳۸۷). "رشد اجتماعی در فرهنگ علوم رفتاری به تغییراتی گفته می شود که نتیجه تأثیر متقابل با اشخاص، اوضاع و احوال اجتماعی، آداب و رسوم اجتماعی و سازمان های اجتماعی در فرد پدیدار می شود" (شعاری نژاد، ۱۳۷۰). رشد اجتماعی یکی از جنبه های رشد انسان است که بر اثر تعامل ها و تجربیات فرد با عوامل و عناصر محیط های اجتماعی و معیارهای مورد انتظار سن خویش را کسب کرده باشد (Conger, 1984). فضای مجازی، دنیای وسیع و پیچیده ای است که گروه ها و افراد مختلف با گرایش ها، باورها و اعتقادات گوناگون در آن زندگی می کنند. فضای مجازی مکانی است که فرد می تواند فعالیت های دنیای واقعی خود را به آن وارد کند. از خصوصیات بارز این فضا بی مکانی و بی زمانی است. از بین رفتن فاصله مکانی افزایش بی سابقه توان انسان ها برای مبادله و مراوده با یکدیگر فرایند هویت یابی جمعی افراد را دگرگون کرده است (منتظر قائم، ۱۳۸۱). برقراری ارتباط در فضای مجازی، به دلیل نو بودن، جذابیت و فراگیری، به منزله یکی از عرصه های ارتباطی به سرعت جای خود را در میان ارتباطات اجتماعی باز کرده است. درباره تأثیر این فناوری در عرصه های گوناگون زندگی اجتماعی، بحث ها و تبیین های بسیار انجام گرفته است. عده ای از اندیشمندان با خوش بینی، مزیت هایی برای آن بر می شمارند و عده ای با بد بینی در مورد پیامد های منفی آن هشدار می دهند (عقیلی و تاجیک اسماعیلی، ۱۳۸۹). یانگ، محقق برجسته در زمینه اعتیاد به اینترنت دریافت که افرادی که بیش از حد از اینترنت استفاده می کنند، تنها، خسته، افسرده، بدون عزت نفس و درونگرا هستند (Young, 1996). گاه مشاهده می شود که افراد یا فرزندان ما چنان در اتاق های گفت و گو غرق می شوند که حتی

زمان صرف ناهار یا شام را فراموش می کنند. بسیاری از آنها از بی خوابی رنج می برند، خسته اند و روابطشان با اطرافیان و جامعه به حداقل رسیده است. و بیشتر حالت عصبی دارند(موسایی فرد و فلاح، ۱۳۸۶). فضای سایبر مرز جدیدی در ارتباطات اجتماعی ایجاد کرده است. مردم در آن، دوستی ها و دشمنی هایی ایجاد می کنند و در آن کارهایی انجام می دهند و چیزهایی می گویند که در دنیای واقعی و رودررو هرگز طرح نمی کنند(استفانسکو و همکاران، ۲۰۰۷ به نقل از زنداویان، حیدری، باقری، عطارزاده، ۱۳۹۲). در حال حاضر، فضای مجازی (سایبری)، قلمروی وسیع، بدیع و بکر است که فرصتها، آسیب ها و محدودیت هایی دارد(زندوانیان، حیدری، باقری و عطارزاده، ۱۳۹۲). امروزه قشر عظیمی از جامعه را، به خصوص در کشور ما، جوانان تشکیل می دهند که از مشتریان پر پا قرص اینترنت نیز به حساب می آیند، و از آن جایی که آموزش و پرورش کلید توسعه همه جانبه جوامع بشری است و یکی از اساسی ترین وظایف و مأموریت های خود را تربیت انسانی کیفی، توسعه یافته و مولد می داند، لزوم انجام این تحقیق مشخص میشود(روحانی و تازی، ۱۳۹۰). شبکه های اجتماعی یکی از با نفوذ ترین فناوری های جدید ارتباطی هستند که همه ابعاد زندگی بشر را تحت تأثیر قرار داده اند؛ چنان که می توان گفت: به نوعی همه ابعاد حیات فردی و جمعی ما متأثر از این فناوری ارتباطی و سایر فناوری هاست. این شبکه مجموعه پیچیده ای از شبکه های کوچک تر است که با یکدیگر تبادل اطلاعات دارند(هالن، ۱۳۷۶). با توجه به پیامدهایی که اعتیاد به اینترنت برای فرد معتاد به آن دارد، مثل تغییر دادن سبک زندگی به منظور صرف زمان بیشتر در اینترنت، بی توجهی به سلامت خود در نتیجه کار با اینترنت، اجتناب از فعالیت های مهم زندگی به منظور صرف وقت بیش تر در اینترنت، کاهش روابط اجتماعی، نادیده گرفتن خانواده و دوستان، مشکلات مالی ناشی از هزینه های بهره گیری از اینترنت، مشکلات تحصیلی؛ به نظر می رسد که لازم است، مسأله اعتیاد به اینترنت و ابعاد آن مورد بررسی قرار گیرد(Young, 1998).

پیشرفت روزافزون در فناوری های جدید اطلاعاتی و ارتباطی، منجر به فراهم آوردن امکان ارسال و دریافت پیام ها و محتواها از فواصل دور دست و نیز کوچک تر و ساده تر شدن مداوم فناوری های دریافت و مصرف شده است. در این زمینه، تأثیر این فناوری ها بر کشورها، می تواند از اهمیت ویژه ای برخوردار باشد. آمار کاربران اینترنت در جهان، در ماه مارس ۲۰۰۸ به عدد ۱/۴۰۷/۷۲۴/۹۲۰ و در فوریه ۲۰۱۳ به ۲/۷۶۹/۵۲۹/۱۶۰ رسیده است (کاشانی و زارع، ۱۳۹۱).

مک لوهان(۱۳۷۷) استدلال می کند که رسانه های هر عصر، ماهیت جامعه آن عصر را تعیین می کنند. از نظر مک لوهان، پیشرفت هر جامعه ای همزمان با رشد فناوری بوده است. جوامع انسانی از رسانه ها و فناوری - از حروف الفبا تا اینترنت - اثر پذیرفته و بر آنها اثر نهاده اند. وی رسانه های ارتباطی را عصاره تمدن می داند و معتقد است که تاریخ از طریق رسانه های غالب در هر عصر و زمانی هدایت می شود. رسانه ها آنچه را در یک دوره تاریخی اتفاق می افتد و با اهمیت به نظر می رسد، تعیین می کنند. او به عنوان منادی ایده دهکده جهانی، با بیان این جمله که "وسيله پیام است"، تأثیرات شگرف فناوری بر الگوهای رفتاری و ساخت های اجتماعی را یادآور می شود (ترجمه آذری، ۱۳۷۷). مفهوم عبارت یاد شده در این نکته مشهود است که در واقع، این وسیله یا فناوری است که مقیاس، صورت جامعه و اعمال انسانی را شکل می دهد و اداره می کند. در این میان، اینترنت از مهم ترین جلوه های پیشرفت فناوریانه بشر در حوزه اطلاعاتی و ارتباطاتی است. طبق نظر مک لوهان، فناوری ارتباطات، جهان را به صورت یک دهکده جهانی درآورده است. امروزه اینترنت تعداد زیادی از دهکده های جهانی با اجتماعات مجازی را به وجود آورده است که فاقد محدودیت زمان و مکان هستند.(کاستلز، ترجمه چاوشیان و جوافشانی، ۱۳۸۴).

نظریه "اجتماع مجازی" هوارد رینگولد (Rhengold, 1993) یکی دیگر از نظریات حوزه ارتباطات است. رینگولد که در خصوص اجتماعات مجازی با رویکردی خوشبینانه کار کرده است، می نویسد: در اجتماعات مجازی، مردم همه چیز را درست مانند زندگی واقعی انجام می دهند. او به روشی تقریباً سنتی، این اجتماعات را شبکه های خود تعریفی توصیف می کند که برای برقراری ارتباطات پویا، در حوزه اهداف یا علایق ویژه ای سازمان یافته اند. او می گوید: "وقتی در فضای مجازی، افراد به حد کفایت با احساسی بسنده و به جا، برای مدت کافی به این نوع ارتباطات تکیه می کنند، جوامع مجازی ظهور می نمایند" (به نقل از اسلوین، ترجمه گیلوری و رادباوه، ۱۳۸۰). با توجه به مستندات نظری فوق هم اکنون پژوهشگر بر بنیاد مطالعات نظری پیشینه های پژوهش مرتبط با مقاله حاضر را جهت فهمی بهتر از موضوع در ادامه معرفی می نماید.

پیشینه پژوهش: - پژوهشی تحت عنوان "شناخت ویژگی های شبکه های اجتماعی و اثرات آنها بر روابط بین فردی نوجوانان" توسط هایده خلیلی آذر (۱۳۹۲) انجام شد. یافته ها نشان می دهد: اینترنت دنیای نوجوانان و روابط آنان را با همسالانشان گسترش داده و راه های ارتباطی جدیدی را با افرادی که بیرون از اجتماع نزدیک آنها هستند، فراتر از مکان، سن، جنس، نژاد، قوم، زبان و... فراهم کرده است.

- پژوهشی تحت عنوان "شبکه های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان: مطالعه موردی بزرگ ترین جامعه مجازی ایرانیان" بشیر و افراسیابی (۱۳۹۱) انجام شد. در این پژوهش آمده است: شبکه های اجتماعی اینترنتی، امروزه با استقبال فراوانی از سوی جوانان مواجه شده و جوانان، بخش قابل توجهی از اوقات فراغت خود را در این شبکه ها سپری می کنند. در عصر جهانی شدن و با ظهور فناوری های نوین ارتباطی یک فضای مجازی در کنار فضای واقعی ایجاد شده که این دو تأثیرات متقابلی بر یکدیگر دارند. بنابراین می توان گفت میان عضویت در شبکه های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان ارتباط وجود دارد.

- کیریتا^۱ و همکاران (۲۰۰۷)، در "آسیب شناسی استفاده از اینترنت" دریافته اند که دانش آموزان مقدار زیادی از زمان را صرف استفاده از کامپیوتر می کنند که این باعث رشد نکردن مهارت های اجتماعی، رفتار اعتیاد گونه و شکست در مدرسه می شود.

- لانگ و همکارانش (۲۰۰۷) در مطالعه خود با عنوان "تأثیر اینترنت بر رشد خود هویتی جوانان"، به تأثیرات اینترنت در شکل گیری هویت فردی نوجوانان چینی می پردازند. نتایج این تحقیق نشان داد که کاربرد اینترنت نه تنها بر چهار بعد از رشد هویت تأثیر گذاشته است، بلکه شیوه های جدیدی از درک صورت بندی هویت نیز در میان آنان مشاهده شده است. در این بررسی نشان داده شد که استفاده از اینترنت به مثابه روشی جهت دریافت تجربیات در محیط سایبرنتیک فهم شده و رشد هویت نیز به عنوان میزان تعهد به یک مفهوم معین از خود، درک می گردد.

با عنایت به مطالب مطرحه فوق پژوهشگر در ادامه به کمک یافته های پژوهشی مرتبط با مطالعات داخلی و خارجی بر بنیاد اهداف تحقیق و به کمک روش های آماری به تجزیه و تحلیل یافته های حاضر می پردازد.

فرضیات تحقیق:

فرضیه اصلی:

شبکه های اجتماعی (واتس آپ، تانگو) بر رشد اجتماعی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه نظری منطقه سه شهر تهران تأثیر گذار است.

روش تحقیق:

تحقیق حاضر از نوع علی-مقایسه ای است و این روش با توجه به ماهیت موضوعی تحقیق، مناسب ترین روش خواهد بود. هدف این نوع تحقیق مطالعه روابط بین متغیرهایی است که در گذشته وجود داشته و محقق می خواهد از طریق پیگیری، کشف و بررسی روابط میان عوامل، یا بروز یک واقعه، به علل وقوع آن پی ببرد و برای اطمینان یافتن از عوامل تأثیرگذار بر آن واقعه، گروهی که از عوامل تأثیرگذار برخوردار نبوده اند در نهایت با هم مقایسه گردند. از آن جا که این پژوهش به دنبال بررسی تأثیر شبکه های اجتماعی (واتس آپ و تانگو) بر رشد اجتماعی، بر اساس عوامل تأیید شده می باشد، جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه نظری منطقه سه شهر تهران می باشند، که طبق آمار موجود، مشتمل بر ۸۲۲۲ نفر می باشند. برای تعیین تعداد نمونه از جدول مورگان استفاده شده است که طبق جدول حجم نمونه باستناد کمیت جامعه برابر با ۳۶۸ نفر می باشد. با توجه به ماهیت جامعه پژوهشی، در ابتدا خوشه مورد مطالعه که مدارس

1 - Chirita

مورد نظر در پژوهش حاضر بودند انتخاب و سپس با توجه به اینکه در این پژوهش مراد پژوهشگر چهار طبقه دانش آموز بودند، آزمودنی ها به شکل طبقه ای انتخاب گردیدند. روش گرد آوری اطلاعات از طریق تکمیل پرسشنامه به صورت میدانی بود و همچنین برای مباحث نظری و پیشینه پژوهش نیز از منابع کتابخانه ای، اسناد و مجلات استفاده گردید. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه رشد اجتماعی وایترمن استفاده شد. این آزمون توسط الیس وایترمن در سال ۱۹۹۰ ساخته شد و برای تعیین رشد اجتماعی نوجوانان ۱۳ تا ۱۸ ساله مورد استفاده قرار می گیرد. جهت روایی صوری ابزار مورد مطالعه از نظرات متخصصان مرتبط با این گونه پژوهش ها به تعداد ۵ نفر استفاده گردید که همراه با پرسشنامه، فرم دریافت نظرات آنان الصاق گردیده بود. پس از جمع آوری آراء و نظرات متخصصان و همچنین اصلاح موارد متذکره روایی قابل قبول استخراج گردید و از آنجایی که ابزار مورد مطالعه استاندارد می باشد بر اساس نظر استاد راهنما نیازی به تعیین روایی محتوایی نگردید. امیر تاش و همکاران (۱۳۸۵) در پژوهشی بر روی ۲۴۰ نفر از دانش آموزان دوره راهنمایی ورزشکار و غیر ورزشکار ضریب پایایی را به روش آلفای کرونباخ ۸۶/۰ محاسبه کردند. با احتساب ضرایب قابل قبول پایایی و همچنین استاندارد بودن ابزار مورد مطالعه، نمرات گزارش شده ملاک مناسبی جهت تعیین پایایی ابزار قرار گرفت.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

بخش اول داده های غیر پارامتریک مورد توصیف قرار می گیرند. که روش های آماری آن عبارتند از: توزیع فراوانی آزمودنی ها، میانگین نمرات، میانان و انحراف استاندارد و در بخش دوم داده های پارامتریک که جهت تحلیل پرسشنامه رشد اجتماعی می باشد، از روش آماری T-test که نمرات حاصل از میانگین دو گروه را به منظور مقایسه آزمودنی ها نشان می دهد و کوواریانس به منظور افزایش دقت نمرات حاصل از T-test و جهت نشان دادن تأثیر عوامل، از آماره هایی که روابط علی را نشان می دهد استفاده گردید.

یافته ها:

- فرضیه اصلی پژوهش:

بین شبکه های اجتماعی (واتس آپ، تانگو) و رشد اجتماعی دانش آموزان دختر دوره متوسطه نظری منطقه سه شهر تهران تأثیر معناداری وجود دارد.

H_0 : بین شبکه های اجتماعی (واتس آپ، تانگو) و رشد اجتماعی دانش آموزان دختر دوره متوسطه نظری منطقه سه شهر تهران تأثیر معناداری وجود ندارد.

H_1 : بین شبکه های اجتماعی (واتس آپ، تانگو) و رشد اجتماعی دانش آموزان دختر دوره متوسطه نظری منطقه سه شهر

تهران تأثیر معناداری وجود دارد.

جدول (۳): نتایج توصیفی تأثیر شبکه های اجتماعی و رشد اجتماعی دانش آموزان در دو گروهی که از این شبکه ها استفاده می کنند و استفاده نمی کنند.

متغیر رشد اجتماعی	نتایج توصیفی	فراوانی	شبکه های اجتماعی
۵۷/۹۵	میانگین	۱۸۴	استفاده نمی کنند
۵/۷۸	انحراف معیار		
۵۶/۱۹	میانگین	۱۸۴	استفاده می کنند
۴/۳۶	انحراف معیار		

جدول (۴): جدول آزمون تی مستقل برای متغیر شبکه های اجتماعی و رشد اجتماعی دانش آموزان

منبع	t آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری
رشد اجتماعی	۰/۱۱۴	۲۶۶	۰/۰۰۹

جهت آزمون این فرضیه و به منظور تعیین معناداری تفاوت بین دو گروه از شبکه‌های اجتماعی (واتس آپ ، تانگو) از آزمون تی مستقل استفاده گردید. در ابتدای آزمون طی یک جدول کلی اطلاعات بدست آمده از محاسبات توصیف شده برای هر یک از گروه‌ها بررسی می‌شود. (جدول ۳) جدول آزمون تی مستقل مربوط به متغیر رشد اجتماعی نشان می‌دهد که چون سطح معناداری آزمون کمتر از $0/05 < p\text{-value}$ است ، لذا تفاوت آماری معناداری میان متغیر شبکه‌های اجتماعی و رشد اجتماعی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه نظری منطقه سه شهر تهران در سطح $0/05$ وجود دارد. که با توجه به مقدار میانگین‌های میان دو گروه ، نشان دهنده این است افرادی که از شبکه‌های اجتماعی استفاده نمی‌کنند این تفاوت در آنها بیشتر است. لذا فرضیه اصلی پژوهش پذیرفته می‌شود.

بحث و نتیجه گیری:

در بیشتر کشورها به کارگیری فناوری های اطلاعات و ارتباطات در خانه و محیط کار تبدیل به امری عادی شده است. این فناوری ها به عنوان جزئی از زندگی روزمره بسیاری از افراد ، نه به صورت یک فعالیت جدید یا غیرعادی، بلکه برای پیشبرد در راه های جدید و انجام فعالیت های عادی، به کار گرفته می شوند. بسیاری از افرادی که به دنبال اخبار، اطلاعات یا شغل هستند، با یکدیگر به صورت آنلاین ارتباط برقرار می کنند و منابع اطلاعاتی، ارتباطی و خدمات اجتماعی شان را تنوع می بخشند. به نظر می رسد که اجتماع این فناوری ها در زندگی روزمره، ضرورت عصر اطلاعات باشد، دوره ای تاریخی که در آن دانش و اطلاعات با سرعت زیادی تولید و بازتولید می شوند. فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی ابزارهایی برای تسهیل دسترسی به فرصت ها، دانش ، منابع و سرمایه های اجتماعی هستند که دستیابی به آنها در غیر این صورت، کار دشواری خواهد بود. اینترنت شبکه ای جهانی است که رایانه ها را به هم متصل می کند و از طریق دولت ها، سازمان ها و افراد، فعالیت های اقتصادی، اجتماعی و اطلاعاتی را در سطح بین المللی تحت حمایت قرار می دهد. اینترنت با پل زدن بر مرزهای جغرافیایی ، اطلاعات را در حجم بسیار وسیع و در زمان کوتاهی انتقال می دهد و آنچه را برخی از آن به عنوان جامعه سیال نام برده اند، ایجاد می کند. مسائل تحصیلی درباره ارتباط بین جوانان و فناوری اطلاعات و ارتباطات دو جنبه دارد. بسیاری از افراد بر این باورند که اینترنت فرصت های جدیدی را برای خلاقیت و یادگیری فعال کودکان فراهم می آورد (Prensky,2001). علاوه بر این سیاست های اجتماعی بر پرورش مهارت هایی چون تسلط بر رایانه تأکید دارد، زیرا این مهارت ها برای ورود به بسیاری از مشاغل ضروری هستند. در این رویکرد، که ظهور عصر اطلاعات و سر برآوردن شبکه های اجتماعی را تجلیل می کند، به رسانه های الکترونیکی به مثابه ابزارهای قدرت نگریسته می شود که کودکان را از نابرابری های اجتماعی رها می سازد. اما در عین حال اینترنت می تواند اثراتی منفی بر نوجوانان به جا بگذارد. زیرا دسترسی به ندرت می تواند به طور مؤثر تعدیل و تنظیم شود و خطر قرار گرفتن در معرض اطلاعات غیردقیق و فریبکارانه، جوانان را تهدید می کند (Livingstone and Helsper,2007). علاوه بر این اینترنت می تواند برای زندگی خانوادگی و اجتماعی نیز مضر باشد، زیرا همه وقتی را که افراد به فعالیت های رایانه ای اختصاص می دهند ، در واقع به قیمت صرف نظر کردن از خانواده، زندگی اجتماعی، تفریح و سرگرمی یا فعالیت های ورزشی شان است. کاربران فناوری اطلاعات و ارتباطات چنان در تعاملات مجازی غوطه ور هستند که از زندگی اجتماعی و محیط فیزیکی اطراف خود و همچنین از مسئولیت های دنیای واقعی شان فاصله می گیرند. کودکان امروزی به طور کامل جذب دنیای مجازی شده اند، از زندگی واقعی اجتناب می کنند، از روابط اجتماعی و خانوادگی فاصله می گیرند و از رفتن به فضای عمومی خارج از خانه خودداری می کنند. با توجه به نقش شبکه های اجتماعی در زندگی دانش آموزان و تأثیر آن بر رشد اجتماعی آنان ولاک و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که استفاده نوجوانان از اینترنت در سال های اخیر به شدت افزایش یافته است. مطالعات نشان می دهد که نوجوانان از این رسانه بیشتر به منظور اهداف اجتماعی استفاده می کنند. آنها بعد از مدرسه با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند، اطلاعاتشان را درباره تکالیف خانه رد و بدل می کنند و حمایت اجتماعی به دست می آورند. روابط آنلاین بخشی جدانشدنی از فرهنگ و زندگی اجتماعی نوجوانان است (ولاک و همکاران، ۲۰۰۳). شکل گیری روابط و حفظ آنها یکی از جذاب ترین جنبه های کاربرد اینترنت برای نوجوانان است، زیرا شکل دادن به روابط یکی از ضروریات رشد در دوران نوجوانی است و نوجوانان با فناوری سر و کار زیادی دارند. فعالیت های روزانه افراد مجموعه ای از فرصت ها فراهم می آورد که آنان را به طور متناوب در ارتباط با هم قرار می

دهد. با توجه به آنچه گفته شد، بحث بر سر تأثیر شبکه های اجتماعی بر رشد اجتماعی دانش آموزان متوسطه دوم اهمیت بسیار دارد، بنابراین باید در آینده مطالعات بیشتری پیرامون این موضوع انجام گیرد.

منابع تحقیق:

منابع فارسی

- اسلوین، جیمز. ۱۳۸۰. اینترنت و جامعه (ترجمه عباس گیلوری و علی رادباوه). تهران: کتابدار.
- بشیر، حسن؛ افراسیابی، محمد صادق. ۱۳۹۱. شبکه های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان: مطالعه موردی بزرگ ترین جامعه مجازی ایرانیان. *فصلنامه تحقیقات فرهنگی*، دوره پنجم، شماره ۱، بهار ۱۳۹۱، صص ۶۲-۳۱.
- روحانی، فضیله؛ تازی، سعیده. ۱۳۹۰. بررسی میزان اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با انگیزه تحصیلی و رشد اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه استان مازندران. *فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، سال دوم - شماره دوم - زمستان ۱۳۹۰.
- زندوانیان، احمد؛ حیدری، مریم؛ باقری، ریحانه؛ عطار زاده، فاطمه. ۱۳۹۲. آسیب های فضای مجازی بین دانش آموزان دختر. *مطالعات فرهنگ - ارتباطات*، سال چهاردهم، شماره بیست و سوم، پاییز ۱۳۹۲.
- شعاری نژاد، علی اکبر. ۱۳۷۰. روانشناسی رشد. تهران: انتشارات اطلاعات. ۱.
- هالن، هارلی. ۱۳۷۶. راهنمای جامع اینترنت. ترجمه محمدرضا آیت الله زاده شیرازی. تهران: کانون نشر علوم.

References:

- Conger, J. J., & Petersen, A. C. 1984. *Adolescen and youth: Psychological development in a changing world (3rdED)*. New York: Harper & Row
- Livingstone, S. & Helsper, E. 2007. Taking Risks When Communicating on the Internet. *Information, Communication and Society*, Vol. 5, pp. 619-644.
- Prensky, M. 2001. Digital natives, digital immigrants. *On the Horizen*, Vol. 9, pp. 1-6..
- Rhengold, H. 1993. *Daily Life in Cybespace, The Virtual Communicanity: Homesteading of The Electronic Frontier*.
- Stefanescu, C.; Chirita, V.; Chirita, R.; Chele, G. 2007. "Network Identity , the Internet Addiction and Romanian Teenagers". Proceedings of the 4th WSEAS/IASME International Conference on Engineering Education, Agios Nikolaos, Crete Island, Greece, July 24-26, 2007. Department Psychiatry. SOS. Buciom; 36;700282; Iasi ROMANIA.
- Young, K.S. 1996. Addictive use of the internet: A case that breaks the stereotype. *Psychological Reports*, 79, 899-902.
- Young, K. S. 1998. Internet Addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244.